

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 363-1917)

Originalt emne

Overslag over Kommunens Indtægter og Udgifter

Sygehuse

Sygehuse/Hospitalernes Funktionærer

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 22. februar 1917](#)
- 2) [Byrådsmødet den 25. oktober 1917](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 22. februar 1917 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1917)

Forslag til Overslag til Aarhus Købstadkommunes Indtægter og Udgifter i Aaret 1917-18.

Formanden skulde, idet han forelagde Forslaget, som sædvanlig ledsage dette med nogle Bemærkninger. Overslaget balancerede med 14433755 Kr. 18 Øre i Modsætning til indeværende Aars Budget, der balancerede med 7909032 Kr. 81 Øre. Den store Forskel i de to Aars Balancesummer hidrørte fra det Laan paa noget over 6 Millioner Kroner, som Kommunen optog i 1916. Dette Laan var nu bragt fuldstændig i Orden, og Pengene indestod sammen med de tiloversblevne Midler af Kommunens ældre Laan dels i Aarhus Privatbank dels i de andre af Byens Pengeinstitutter, som havde ønsket at have større eller mindre Beløb af Laanemidlerne anbragte hos sig. Naar Versurposterne, som særlig kunde ses af Udgiftskontoerne XVII og XXI, og som beløb sig til ca. 9710000 Kr., blev fradraget,

blev der til Rest ca. 4700000 Kr., der altsaa udgjorde den omtrentlige Sum af Kommunens løbende Indtægter og Udgifter ifølge det foreliggende Overslag. Denne Sum var ca. 900000 Kr. større end den tilsvarende Sum paa indeværende Aars Budget, hvilket stemte overens med, at Udgifterne ifølge det nu forelagde Budget for 1917-18 var steget i Forhold til indeværende Aars Budget med ca 800000 Kr., og at der var en mindre Indtægt af ca. 120000 Kr., tilsammen altsaa en Tilbagegang i Forhold til indeværende Aars Budget paa lidt over 900000 Kr. Det vilde ses af den sædvanlige Sammenstilling af Overslagets Hovedsammer paa Side 146 og 147, hvorledes denne Merudgift og Mindreindtægt fremkom. Udgifterne var steget paa saa godt som alle Konti og det med meget betydelige Beløb. Konto I, Byens Bestyrelse i Almindelighed, var steget med 23500 Kr., hvilket for største Delen skrev sig fra Lønningsforhøjelserne ifølge det ny Lønregulativ. Budgetudvalget havde her foreslaaet den Ændring, at Skatteinspektøren opføres i 1. Lønklasse i Stedet for i 3. i Betragtning af det meget betydelige og meget dygtige Arbejde han udførte særlig i disse Aar, da de fleste Foranstaltninger paa Grund af Krigforholdene paahvilede Skattekontoret. Fattigvæsenets Konto, Konto II, var steget med 90000 Kr. Dette stammede væsentligt fra, at Priserne paa de almindelige Livsfornødenheder var steget i saa stærk Grad, og det samme gjaldt Konto IV, Iderdomsunderstøttelsen, der var steget med omtrent det samme Beløb, nemlig ca. 89000 Kr. Konto V, Skolevæsenet, var steget med 76600 Kr.; Konto VI, Rets- og Politivæsen, med 35600 Kr.; Konto VII, Medicinalvæsenet, med 105000 Kr.; Konto IX, Byens Belysning, med ca. 9000 Kr.; Konto XI, den offentlige Renlighed, med ca. 11000 Kr.; Konto XV, Renter af Gæld, med 265000 Kr. og Konto XVI, Afdrag paa Gæld, med 120000 Kr. Disse sidste to Udgiftsstigninger skrev sig jo fra de før omtalte nye Laan af 1916. Men man kunde jo da ogsaa, idet man nu havde betydelige Laanemidler indestaaende i Bankerne til Forrentning, regne med en betydelig Renteindtægt. Denne var under Konto II opført med 225000 Kr. Afset fra disse to Udgifter, Renter og Afdrag, som jo var selvfølgelige, var Grunden til de forøgede Udgifter paa de andre Konti i det væsentlige den samme for alle Kontis Vedkommende, nemlig Dyrtiden med alt hvad deraf fulgte, de høje Priser paa alle Livsfornødenheder, som jo direkte virkede stærkt paa forskellige Konti - Fattigvæsenet, De gamles Hjem, Hospitalerne, - og som indirekte virkede derhen, at der maatte gives Dyrtidshjælp, og at Understøttelser og lignende maatte forhøjes. Dertil kom saa den Mindreindtægt, som før var omtalt, nemlig 93000 Kr. paa Indtægtskonto III, Kommunens Ejendomme. Denne Mindreindtægt skyldtes navnlig, at Gasværket gav ca. 24000 Kr. mindre i Overskud, og at Kødkontrollen m. v.,

altsaa Slagtehuset, paa Grund af de under Krigen forandrede Slagte- og Eksportforhold gav 56000 Kr. mindre. Endelig var der en Mindreindtægt af 30000 Kr. paa Indtægtskonto VIII, Statskassens Tilskud. Som det vilde ses af Anmærkningen til denne Konto, skyldtes dette den Omstændighed, at der for indeværende Aar i Henhold til Dyrtdsloven af 22. Decbr. 1915 skulde tilfalde Aarhus Kommune en Andel af den halve Million Kroner, som ifølge denne Lov skulde fordeles mellem Kommunerne, medens en tilsvarende Bestemmelse ikke fandtes i den nugældende Dyrtdslov. Beløbet var derfor nedsat med 30000 Kr. - Resultatet var da, at der efter det foreliggende Udkast til Budget skulde lignedes paa Formue og Lejlighed efter Hovedligningen et Beløb af 2737301 Kr. 88 Øre mod 1842154 Kr. 44 Øre for indeværende Regnskabsaar, altsaa ca. 900000 Kr. mere. Det var muligt, at Beløbet til 2. Behandling kunde foreslaas nedsat noget, nemlig hvis det viste sig, at Skatten af Aktieselskaber kunde sættes noget højere end de 250000 Kr., hvortil den var anført; men selv om saadan Nedsættelse kunde finde Sted, var Forskellen fra i Aar meget stor, og det kunde vel næppe haabes, at Skatteevnen var steget saa stærkt, at en Forhøjelse af Skatteprocenten kunde undgaas. - Behandlingen af Budgettet i Udvalget havde ikke fremkaldt væsentlig Uenighed. Kun et enkelt Punkt havde givet Anledning til nogen Dissens. Det var Spørgsmaalet om, hvorvidt de Udgifter, som var opførte under Udgiftskonto XVII 6 b og 7, skulde tages af Laan eller opføres som almindelige Udgifter og altsaa paalignes gennem Skatten. Udgifterne var 15600 Kr. til Indlæg af elektrisk Lys i Skolen i Christiansgade og i Skolen ved Ingerslevs Avenue samt til Indretning af 3 Naturkundskabsklasser, 2 i sidstnævnte Skole og . 1 i Skolen i Valdemarsgade, og 14200 Kr. til Ordning af Fattiggaardens Kloak- og Afløbsforhold samt til Installation af Vandklosetter og elektrisk Lys. Resultatet var blevet, at Udvalget havde foreslaaet disse Beløb taget af Laanemidler, hvilket var i Overensstemmelse med, hvad der skete ved Behandlingen af indeværende Aars Budget. De paagældende Udgifter var Anlægsudgifter, og det var sikkert fuldt forsvarligt at tage dem af Laan. - Som det vilde erindres, behandlede Byraadet for 8 Dage siden et Andragende fra Christiansbjerg Grundejerforening om Udvidelse af Gangstien langs Niels Ebbesensvej. Brolægningsudvalget anbefalede, at det ansøgte blev bevilget, og Taleren vilde tage det Forbehold, at der angaaende Udgiften, der var anslaaet til 700 Kr., blev stillet Ændringforslag til 2. Behandling. - Der var dernæst i disse Dage fremkommet et Andragende fra "Pleje- og Børnehjemsforeningen for Aarhus og Omegn" om, at der maa blive bevilget dem et Beløb af 1000 Kr. aarlig, som Foreningen ifølge Overenskomst med Sygekassen "Aarhus"s Bestyrelse vilde udbetale denne

Sygekasse, idet Sygekassen da mod dette Vederlag vilde lade alle Plejebørnene, som var anbragte af Foreningen, regnes som de i Sygekasse værende Familiers egne Børn, saa at der ikke skulde forlanges yderligere Vederlag for dem. De fleste af Plejebørnene vilde derved faa Rettigheder som Sygekassemedlemmer. Ogsaa paa dette Punkt maatte Taleren forbeholde Budgetudvalget at stille Ændringsforslag. - Endelig skulde Taleren henlede Opmærksomheden paa, at Bilagene til Budgettet havde faaet en Forøgelse, idet der som Bilag H. paa Side 168 og 169 var vedføjet en statistisk Fremstilling af Formue og Gæld m. m. Dette var sket paa Foranledning af Hr. Jakob Jensen, som mente, at det vilde være hensigtsmæssigt stadig at have en saadan statistisk Oversigt, og da Budgetudvalget var enig med ham heri, var denne statistiske Fremstilling blevet udarbejdet i Bogholderkontoret og kunde nu fortsættes hvert Aar. - Som det vilde ses, havde Taleren straks efter Budgetbehandlingen paa Dagsordenen opført det Andragende fra Arbejdernes Fællesorganisation om Prisreguleringsforanstaltninger, som blev udsat i Henhold til Forretningsordenen for 8 Dage siden. Hvis man under Drøftelsen af Kommunens almindelige økonomiske Stilling ogsaa vilde omtale dette Andragende, vilde der intet være til Hinder derfor. Diskussionen angaaende Andragendet under Nr. 7 vilde da kunne blive saa meget kortere, og skulde de foreslaaede Prisreguleringsforanstaltninger blive vedtaget, vilde det jo ogsaa øve direkte Indflydelse paa Budgettet, -idet Kontoen for Renter af Kassebeholdningen saa maatte reduceres væsentlig.

Simonsen udtalte, at Formandens Fremstilling af Budgetudkastet havde været ret interessant og tillige saa udtømmende og fyldestgørende, at der ingen Anledning var til at komme nærmere ind derpaa. Den Byraadsperiode, som man nu var ved Slutningen af, havde været præget af den konservative Fløjs Bestræbelser for at holde Skatteprocenten nede, og disse Bestræbelser havde givet sig Udtryk i Betegnelsen "Sparesystemet"; at spare skulde være Løsenet. Det fremgik imidlertid af Udviklingen, at Sparebestræbelserne ikke havde været særlig opsigtsvækkende, og Perioden havde godtgjort, at der ikke var blevet ødslet paa noget Omraade i den forrige Periode, hvilket det vist havde været Hensigten at bevise. Derimod var det lykkedes at holde Skatteprocenten noget nede, særlig sidste Aar, men dette virkede ikke stærkt, naar man saa hen til, paa hvilken Maade det var sket, og hvilke Midler der var anvendt. Bestræbelserne for at holde Skatteprocenten nede havde nemlig givet sig Udtryk i indirekte Beskatning gennem Salget af Gas og Elektricitet og i Knebenhed paa Omraader, hvor der ikke burde knibes, særlig paa Brolægningsomraadet. Desuagtet var der ødslet paa andre Omraader. Ogsaa i Aar var der

blevet udskudt Brolægningsarbejder, som hele Brolægningsudvalget havde været enig om burde udføres, og derved var Udgiften paa dette Omraade blevet bragt saa langt ned, som den ikke havde været i mange Aar. For det kommende Aar vilde der blive anvendt 12000 Kr. plus 9000 Kr. fra Grundejerne mindre til Brolægningen end i indelværende Aar, hvor Brolægningsvæsenets Budget dog var saa knebent som vel muligt. Denne vedvarende Knebenhed med Hensyn til Brolægningsvæsenet var meget uklog, men naturligvis medvirkede den til, at Skatteprocenten kunde holdes nede. For at opnaa dette tog man heller ikke i Betænkning i ret stor Udstrækning at anvende Laanemidler til Formaal, der ikke burde afholdes af Laan. Der var her det mærkelige Forhold til Stede, at den konservative Side næsten ikke havde været at formaa til at gaa med til at rejse Laan, men desuagtet, saa snart Laanene var opnaaet, søgte at lægge saa meget over paa Laanemidlerne som muligt. Til Omordning af Fattiggaardens Kloak og Afløbsforhold samt til Installation af W. C. og elektrisk Lys vilde man saaledes anvende 14200 Kr. af Laan. Denne Fremgangsmaade var næppe heldig, ja det var endog et Spørgsmaal, om denne Udgift overhovedet burde afholdes i Øjeblikket. Ganske vist var Forholdene paa Fattiggaarden i den nævnte Henseende slette og uforsvarlige, men man havde jo i flere Aar haft Forslag fremme til en ny Forsørgelsesanstalt, og skulde dette Forslag snart blive fremmet, hvad meget maatte haabes, vilde de 14200 Kr. være spildt. Paa samme Maade vilde man tage 16000 Kr. til forskellige Udgifter til Skolerne af Laan. Naturligvis medvirkede en saadan systematisk Overførelse af den Slags Udgifter til Laan til at holde Skatteprocenten nede, men foruden at Fremgangsmaaden var urigtig, medførte den ogsaa Uensartethed i Kommunens finansielle Styrelse, idet f. Eks. Slagtehusudvalget havde været enig om at afholde store lignende Udgifter af Driftsindtægterne og ikke af Laan. Den indirekte Beskatning kunde nu ikke spændes mere end sket de senere Aar, og Følgen var, at der skulde lignes 900000 Kr. mere paa Formue og Lejlighed end sidst. Det skyldtes den stærke Stigen af Skatteindtægterne, at man var sluppet saa nogenlunde over det sidste Aar. Indtægtsstigningen havde da været ca. 4 Millioner Kroner, og Sagkyndige Folk mente, at Stigningen i Aar var endnu større, nemlig mellem 4 og 5 Millioner, saaledes at Skatteindtægten kom op paa 28-29 Millioner Kroner. Skulde det slaa til, vilde Skatteprocenten nok nøjes med at stige godt et Par Procent, altsaa til godt 10 %. Men det maatte til Gengæld bemærkes, at Budgettet paa flere Punkter var spændt saa stærkt, at det næppe kunde holdes. Indtægten af Beværterudgifterne vilde saaledes næppe komme ind i det budgetterede Omfang, og det Beløb af 260000 Kr., der var opført til Skatteafgang,

vilde næppe slaa til. Der kunde desuden ret let komme Foranstaltninger til, som kunde spænde Kassebeholdningen saaledes for, at den budgetterede Renteindtægt ikke vilde holde. Til April Flyttedag vilde det vel ogsaa blive nødvendigt at opføre en ny Serie Barakker, hvilket der ikke var regnet med paa Budgettet. Det vilde sikkert være nødvendigt at opføre virkelige Boliger, som kunde staa færdige til Indflytning til Oktober Flyttedag. Det var ikke heldigt at fortsætte med Barakkebyggeriet mere end højst nødvendigt. De nuværende Barakker vilde koste 5-6000 Kr. aarlig i en længere Aarrække, og at man slap med dette aarlige Beløb skyldtes endda, at Udgiften blev fordelt over 16 Aar, uagtet Barakkerne næppe kunde holde mere end i 10 Aar. Gaspriserne var gentagne Gange blevet forhøjet, hvilket havde ramt mange Mennesker haardt og haardest for de største Familier med den mindste Indtægt, og i Aar kunde Stillingen kun holdes ved en ekstra Forhøjelse af Gaspriserne for at bevare Overskudet af Værkerne. Der var kun paaregnet et Underskud paa 27000 Kr., idet 100000 Kr. blev overført til ekstra Opkrævning tilligemed Udgifterne ved de husvildes Ophold og Bispisning i Skolerne. Det var rigtigt, at der ikke havde været store Stridsspørgsmaal i Budgetudvalget, hvilket vel skyldtes, at man alle havde haft en Følelse af, at der ikke var Grundlag for store Reforme. Budgettet indeholdt da heller ikke noget nyt, endog Belysningsudvalget var kommet ganske enig til Budgetudvalget med sit Forslag, som Budgetudvalget derfor heller ikke havde følt sig "kvalificeret" til at røre ved. Enkelte Smaating vilde det dog nok være værd at overveje. Paa Indtægtssiden var der opført 28000 Kr. for Skoveffekter fra Marselisborg Skov og et noget mindre Beløb fra Riis Skov. Det var imidlertid et Spørgsmaal, om man ikke i Betragtning af Brændselsnøden skulde foretage en noget stærkere Skovning, hvad vistnok kunde gøres uden at ødelægge Skovene. Kulforbruget kunde derved noget aflastes, og Maksimalprisen paa Brænde var saa stor, at Skovningen vilde blive meget lønnende. Selv om man i Betragtning af Forholdene i et Aar skovede, hvad man ellers vilde skove i 3-4, vikle Skoven ikke lide ved det. Bidraget til Teknisk Skole var opført med 4000 Kr. mere end sidste Aar, men det blev vistnok nødvendigt at lade det gaa en hel Del højere op endnu. Det var i hvert Fald blevet hævdet overfor Taleren, at Skolen ikke kunde klare sig, med mindre den fik 16000 Kr. aarligt, saaledes som den søgte om. Der kunde naturligvis nok være Tale om, at Kommunen overtog Skolen, men det var et Spørgsmaal, om man ikke i Øjeblikket stod sig ved at ofre de 16000 Kr. i Stedet for. Det bedste og naturligste var selvfølgelig, at Kommunen overtog Skolen, ligesom den havde overtaget Marselisborg Skole. Denne Skoles Overtagelse havde iøvrigt bevist, at Socialdemokraterne ikke, saaledes som man

fra konservativ Side havde sagt, kun repræsenterede de snævreste Klasseinteresser. Det vilde sikkert være rimeligt og retfærdigt, om Kirkeligningen blev ens for alle Sogne. Hvert Sogn betalte nu for sig, og Følgen var, at Kirkebidraget svingede fra 8 Øre i Sct. Pauls Sogn til 50 Øre i Sct. Johannes Sogn. Det var særdeles tilfredsstillende, at Skatteinspektørembedet blev sat i 1. Lønklasse. Naar dette Embede blev beklædt af den rette Mand, hvad der jo ingen Tvivl var om var Tilfældet for Tiden, kunde det være meget indbringende for Kommunen. Der havde vist ogsaa i Budgetudvalget været Enighed om at forbedre Stadsgartnerens Løn, hvorimod Hr. Mousten og Taleren havde taget Afstand med Hensyn til Assistent Redsteds Forfremmelse. Som Følge af Laanene var Kommunens finansielle Stilling ret god, men der tiltrængtes ogsaa adskillige Foranstaltninger. Blandt de Foranstaltninger, der var opført paa Laanelisten, var der saaledes Ting, der havde staaet opført i 6-7 Aar. Omordningen af Forsørgelsesvæsenet og Opførelsen af en Arbejdsanstalt var absolut paakrævet. Allerede for 4 Aar siden var denne Foranstaltning blevet planlagt, men endnu var det ikke blevet til noget. Det var meget ukonsekvent, naar man fra konservativ Side stadig talte om de store Udgifter paa Fattig væsenets Budget, men samtidig syltede Planen om Opførelse af en Arbejdsanstalt; thi saalænge man ikke havde en saadan, holdt man i Virkeligheden Haand over de Eksistencer, som man hævdede snyltede paa Samfundet, De egentlig nødlidende burde hjælpes godt, men fra socialdemokratisk Side kunde de virkelige Snylttere ingen Støtte vente. Taleren kunde ønske, at man fik en ny kommunal Badeanstalt, men han skulde indrømme, at det ikke i Øjeblikket vilde være forsvarligt at gaa saa vidt. En lille Reform ved den nuværende Badeanstalt kunde derimod nok gennemføres. Priserne paa Dampbade ved de private Badeanstalter var steget ganske mægtigt, saa man burde indrette Damprum paa den kommunale Anstalt, hvilket nok kunde gøres for et mindre Beløb, naar man vilde nøjes med eet Rum til skiftevis Brug for Mænd og Kvinder.

Mikael Johansen bekræftede, at der i Aar ligesom i Fjor ikke havde været egentlige Stridsspørgsmaa i Budgetudvalget. Det var derfor, ret underligt, at Hr. Simonsen nu søgte at kritisere sine Modstandere i Byraadet, men Hr. Simonsen var da ogsaa gaaet ret langt ud for at finde nogen Fejl hos det Parti, som Taleren tilhørte, og det var endda ikke lykkedes ham. Det faktiske var, at Taleren og hans Meningsfæller i Budgetudvalget ikke havde modsat sig en eneste Øre til humane Formaal, og Udgifterne hertil var da ogsaa steget stærkt i den nuværende Byraadsperiode. Til Fattigvæsenet var Udgifterne paa det sidste af Socialdemokraterne affattede Budget altsaa for 1913-14, opført med ca. 360000

Kr., paa det nu foreliggende Budget med ca. 560000 Kr., altsaa en Forøgelse paa 200000 Kr., til Alderdomsunderstøttelsen paa de to nævnte Budgetter henholdsvis ca. 210000 Kr. og 380000 Kr., altsaa Forøgelse 170000 Kr., til Skolevæsenet ca. 720000 Kr. og 855000 Kr., Forøgelse 135000 Kr., til Medicinalvæsenet 286000 Kr. og 544000 Kr., Forøgelse 258000 Kr. Selv om ganske vist en Del af disse Stigninger skyldtes de dyre Tider, tydede Tallene dog ikke paa, at man fra Talerens Partis Side havde været inhumane. For øvrigt havde Hr. Simonsen jo ogsaa for faa Aftener siden indrømmet, at det konservative Parti var human. Sandheden var, at den borgerlige Del af Byraadet havde administreret udmærket godt; at det havde været nødt til paa forskellige Omraader at tage Reb i Sejlene, var ingen Forklejnelse for det. Taleren vilde henstille til Skoleudvalget at udsætte Opførelsen af en ny Skole saa længe som muligt. Der var nu 29-30 Børn i Klasserne, og efter Loven maatte der være 36, men hvis man satte en halv Snes Stykker mere i hver Klasse, hvad jo nok kunde gaa, vilde man kunne udsætte Skolens Opførelse i mange Aar. I Tyskland var der 60-70 Børn i hver Klasse, og mange Pædagoger mente det bedst at have mange Elever i Klasserne. Der sagdes, at Børneoptagelseshjemmet vilde komme til at koste 4-500000 Kr. Taleren kunde dog ikke tænke sig, at man vilde ofre en saa betydelig Sum i saa alvorsfulde Tider. Taleren vilde gerne bede Hr. Simonsen oplyse, paa hvilket Punkt det borgerlige Parti havde ødslet. Det vilde dog vist falde Hr. Simonsen svært. Ikke noget Sted var der blevet ødslet, saa Hr. Simonsens Paastand kunde kun betegnes som løs Tale. Hr. Simonsen plejede ellers ikke at bruge de skrappe Udtryk, men overlod det gerne til en anden. Den borgerlige Gruppe havde aldrig benægtet, at den i nogen Grad ansaa den indirekte Beskatning for heldig, og navnlig i Aar havde man god Grund til at være Belysningsudvalget taknemmeligt, fordi Byen ikke manglede Kul og for den fortrinlige Maade, det havde ordnet Sagen paa i disse Tider, saaledes at Forbrugerne kunde faa 75 % af deres Gasforbrug til den gamle Pris. Det var rigtigt, at der var strøget 36000 Kr. paa Brolægningsvæsenets Budget, men Taleren vilde dog gerne spørge, om man ikke i saa alvorlige Tider bedst kunde spare paa Brolægningsvæsenets Omraade, navnlig da Gaderne i Aarhus stod fuldt paa Højde med Gaderne i andre Byer ogsaa i København. Desuden var der Mangel paa Arbejdskraft. Det var kun rene Smaabeløb, der var overført til Laan, alt i alt en 30000 Kr. Det var sket i god Kontakt med tidligere Fremgangsmaade og var i det hele taget god Politik. De store Pengeinstitutter bar sig ad paa ganske samme Maade. Hr. Simonsen havde krævet en Arbejdsanstalt, men det maatte vel være en Tvangsarbejdsanstalt, og en saadan savnede man ogsaa i høj Grad, men det var dog ikke ønskeligt i disse Dage at

bruge en halv Million eller mere i dette Øjemed. Det var beklageligt, at man havde solgt Fodfolkskasernen saa billigt, for der kunde der sikkert have været indrettet en udmærket Forsørgelsesanstalt. Det manglede bare, at man i disse Dage skulde give sig til at bygge en ny Badeanstalt. Den Slags maatte vente til det lysnede baade andre Steder og her hjemme. Talerens Gruppe havde i de fire Aar som ogsaa tidligere vist, at den vilde være med til at varetage de smaas Interesser, og det vilde den fremdeles, men der maatte ogsaa tages Hensyn til, hvad man havde Raad til. Det var sørgeligt, at Byerne stadig var omgivet af Skattely, og Aarhus endda i højere Grad end andre Byer, men saaledes var Forholdet, saa man maatte passe paa, at man ikke skulde miste flere Skatteydere, end man allerede havde mistet. Tiden var ikke til at være bitter mod hinanden, men krævede af alle Hensyn til alle Sider.

Samuelson kunde ganske slutte sig til Hr. Simonsens Udtalelser med Hensyn til den finansielle Stilling i det hele taget og skulde derfor kun omtale Brolægningsvæsenet. Hr. Mikael Johansen havde paastaaet, at Brolægningen var god, men dette passede kun for Hovedgadernes Vedkommende, i Sidegaderne var Brolægningen de fleste Steder yderlig slet. Det var derfor saare mærkeligt, at Budgetudvalget havde fundet Anledning til at stryge en Del af Brolægningsudvalgets i Forvejen meget sparsomme Budget.

Brolægningsudvalget havde blandt andet foreslaaet i det kommende Aar at ombrolægge den resterende Del af Vestergade, hvilket var Forudsætningen, da man for 2 Aar siden begyndte Ombrolægningen af Gaden, og det havde opført 20000 Kr. i dette Øjemed, men denne Post havde Budgetudvalget ganske ubarmhjertig strøget. Ligeledes havde Budgetudvalget strøget Forslaget om at ombrolægge Fredensgade, hvad der iøvrigt kunde være god Mening i, da man ikke vidste, hvorledes Banegaardsordningen ved Fredensgade vilde blive, men at stryge de 20000 Kr. til Vestergade var ganske urimeligt og meningsløst. Det kunde i det hele taget ikke gaa hvert Aar at beklippe Brolægningsbudgettet saa stærkt. Man havde altfor ofte tilsidesat og udsat Udførelsen af nye Brolægningsarbejder, og dette vilde hævn sig paa den kommende Slægt. Brolægningsvæsenets Budget for nye Arbejder viste 17 % mindre end sidste Aar, hvor det dog var saa knebent, som paa nogen Maade muligt. Stadsingeniøren, som jo var Kommunens Embedsmand paa dette Omraade, havde Gang paa Gang gjort opmærksom paa dette Forhold baade overfor Brolægningsudvalget og overfor Budgetudvalget, saa han havde sin Ryg fri, men Ansaret kom til at paahvile Byraadet, der stadig skaanselsløst reducerede Brolægningsvæsenets Budget. Atter i Aar havde Stadsingeniøren gjort Udvalget opmærksom paa, hvilke Gader der trængte mest til

Ombrolægning, og mellem dem fandtes der Gader, som var en ren Skandale for Byraadet Ganske vist befærdes disse Gader maaske ikke saa meget af Byraadets Medlemmer, men de Folk, der boede i disse Gader, havde dog ogsaa et Krav paa, at Brolægningen var nogenlunde taalelig. Desværre havde Taleren ved Sygdom været forhindret i at være til Stede i Udvalget til Budgetbehandlingen, men han skulde nævne enkelte af de Gader, som Stadsingeniøren havde betegnet som i høj Grad trængende til Reparation. For det første havde Stadsingeniøren ønsket at faa det hele Beløb bevilget til at faa Frederiksalle gjort færdig for, men alligevel blev der strøget 15000 Kr., saaledes at kun det halve af den resterende Del vilde blive gjort færdig. Dernæst havde Stadsingeniøren forlangt at faa Vesterbrogade ombrolagt. Dette vilde koste 30-35000 Kr., men Vesterbrogade var jo ogsaa en af Hovedfærdselsaarerne for Indkørselen til Byen ude fra Landet, og den trængte ganske forfærdelig til at ombrolægges, men Posten blev strøget af Udvalget. Brolægningsudvalget laa med 4000 Kr. til nye Fliser og Kantsten til Vesterbros Torv. Disse Penge var i 2 Aar blevet overført fra det ene Aar til det andet. Første Gang var det Forskønnelsesforeningen, der var Skyld i, at Pengene ikke blev anvendt, idet Foreningen havde paataget sig at forskønne Torvet. Nu var Foreningen vistnok afgaaet ved Døden, i hvert Fald hørte man ikke noget til den, men de 4000 Kr. burde bruges efter Bestemmelsen til Fliser og Kantsten paa Vesterbros Torv. Endvidere havde Stadsingeniøren foreslaaet Ombrolægning af Aagade fra Immervad til Clemensbro til en Udgift af 14000 Kr. og Ombrolægning af Fiskergade fra Frederiksgade til Clemensbro til en Udgift af 10000 Kr. Begge disse Gader trængte i højeste Grad til Ombrolægning, og det var Mening at tage et Stykke hvert Aar, saaledes at man i f. Eks. 3 Aar kunde faa nogle ordentlige Gader ud af de to Benbrækkergader. Stadsingeniøren havde gjort opmærksom paa, at disse Gader knap kunde regnes for farbare hverken for gaaende eller kørende, men alligevel var der intet Beløb blevet opført til deres Istandsættelse. Endelig havde Stadsingeniøren ønsket at faa Lille Torv ombrolagt med engelsk Brolægning, hvilket vilde koste 20000 Kr., men være meget ønskeligt, nu da den ny Ejendom i Borgporten var blevet opført, men den Slags Ønsker maatte naturligvis vige, naar man strøg saa paatrængende Arbejder som de af Taleren nævnte. For Taleren stod det saaledes, at han hellere vilde være med til at bruge 60000 Kr. til nogle af de nævnte Brolægningsarbejder end 55000 Kr. til Sænkning af Bispetorvet, navnlig da Afgravningen paa Kirkens søndre Side jo vilde medføre, at man ad Aare vilde komme til at anvende et lignende Beløb paa den nordre Side.

N. Joh. Laursen bemærkede, at Stigningen paa Skolevæsenets Budget, ca. 76000 Kr.,

kunde se ud som en ret stor Forøgelse af Skoleudgifterne. Saaledes var det dog ikke helt, idet Stigningen væsentlig var foranlediget af Dyrtiden; thi det kunde naturligvis ikke nytte at lægge et Budget uden at tage Hensyn til de høje Kulpriser. En medvirkende Aarsag til Stigningen var en Omordning af Skolernes Renholdelse. Den nuværende Renholdelse var vist ret tilfredsstillende, men der var jo den Vanskelighed ved den, at det, skønt den var godkendt af alle Autoriteter, med nogen Ret kunde siges, at den ikke opfyldte alle Lovens smaalige Forskrifter Loven var nemlig blevet til i en Tid, da man dyrkede Hygiejne næsten til Smaalighed. Visse Ting talte nu for, at der skete en Forandring med Skolernes Renholdelse, og som næsten alle Forandringer medførte ogsaa denne forøget Udgift. Sammen med den forøgede Udgift til Skolebetjentene blev det en Merudgift paa ca. 20000 Kr. Dette og Merudgiften til Kul samt Udgiften til Marselisborg Skole udgjorde næsten hele Stigningen paa de 76000 Kr. Hr. Simonsen havde talt stærkt imod at afholde Udgiften til Installation af elektrisk Lys og W. C. af Laan, men naar almindelige Ejendomsbesiddere foretog den Slags Foranstaltninger, vilde Skatteinspektøren vist ikke indrømme Ret til at afholde Udgiften af den aarlige Drift. Det kunde ikke nytte at tale Lovord om Hr. Dommergaard, Lovord, som Taleren iøvrigt gerne gik med til, naar man ikke vilde anerkende de Principper, han gik frem efter. For Resten var Installation af elektrisk Lys i Skolerne en økonomisk Foranstaltning, idet den større Lethed ved at faa tændt medførte Nedgang i Udgiften til Belysningen. Til Forsættelsesskolen havde man regnet med 10 Hold a 200 Kr., hvoraf Staten refunderede det halve, men efter den nu ved 2. Behandling vedtagne Finanslov vilde Refusionen blive forhøjet til de 3/4, saaledes at Udgiften til Forsættelsesskolen sikkert kunde nedsættes til 500 Kr. Naturligvis medvirkede ogsaa det, at flere Aargange kom med til Skoletandplejen, til Udgiftsstigningen paa Skolebudgettet. Skoletandplejen var sikkert en god Foranstaltning, selv om den vel nok vilde volde nogen Vanskelighed. Som Stillingen var, vilde Skoleudvalget vel nok nøjes med at forberede den nye Skoles Opførelse, saaledes at der kunde tages fat, naar Forholdene blev nogenlunde rimelige. Det vilde næppe være rigtigt at sætte flere Børn i Klasserne, da man derved let kunde bryde Skolens Rammer paa mindre gavnlige Maade. For en Tid siden havde man vedtaget at sætte Skoledirektøren i 1. Lønklasse, blandt andet fordi hans Arbejde var blevet forøget, og fordi man ved at overtage Marselisborg Skole havde faaet en af Skolens Mænd i 1. Klasse, men det var blevet ordnet saaledes, at Skoledirektøren, uagtet han var kommet i 1. Klasse, dog beholdt den samme Løn. Regulativets § 4 syntes imidlertid at give Skoledirektøren Ret til at tage sin Anciennitet med i den ny Lønklasse, men selv om den

ikke gjorde det, talte det, at Rektor og Overlærerne fik 400 Kr. i Dyrtidstillæg fra Staten og Overlærerne ogsaa noget fra Kommunen, medens Skoledirektøren intet havde faaet, for, at han ogsaa fik et Tillæg. Forhaabentlig vilde Budgetudvalget være lydhør for dette Ønske, men hvis ikke vilde Taleren stille Ændringsforslag i saa Henseende. Alle finansielle Betragtninger hvilede i Virkeligheden paa gyngende Grund. Det ledende maatte være at klare sig det bedst mulige og ikke tro, man kunde se for langt ind i Fremtiden. Der var saaledes ikke synderlig Grund til at anstille mange finansielle Betragtninger. Paa Medicinalvæsenets Konto fandtes en ret uhyggelig Post, 60000 Kr. til veneriske Sygdomme. Det kunde vel sagtens ikke hjælpe stort at omtale denne Post, men Taleren vilde dog pege paa den, fordi den repræsenterede en uhyggelig Sum af Lidelser og Letsindighed i Byen. Menneskenes Børn maatte tænke sig en lille Smule om og navnlig betænke, at en udstedt Veksel altid senere vilde blive præsenteret til Indfrielse. Da man drøftede Accidens afløsningen, havde man fra en vis Side ment, at Afløsningen ikke vilde blive til Fordel for Byen, men kun for de accidensberettigede. Hvis man imidlertid regnede efter for sidste og kommende Skatteaar, vilde man dog vist indrømme, at Byen havde sparet en ret betydelig Sum ved den indgaaede Overenskomst, medens de accidensberettigede efter den gamle Overenskomst vilde have haft betydeligt mere i Løn, Men ogsaa under normale Forhold vilde den nye Ordning være fordelagtig for Kommunen. Taleren kunde ganske slutte sig til Hr. Simonsens Opfattelse med Hensyn til Kirkeligningen. Den nuværende Ordning var baade uheldig og irrational. I København havde man vistnok indført en ligelig Fordeling, og noget tilsvarende kunde sikkert ogsaa gennemføres her. Det var kedeligt at se det mindre velhavende Sct. Johannes Sogn give 50 Øre, medens det velhavende Sct. Pauls Sogn slap med 8 Øre. Angaaende Hr. Simonsens Anke over de indirekte Skatters Størrelse her i Byen vilde Taleren bede Hr. Simonsen studere Københavns Budget og de paa det opførte indirekte Skatter, saa vilde Hr. Simonsen se, at hans Meningsfæller i København ikke havde samme Opfattelse af den Sag som han. Hr. Simonsen havde bemærket, at Socialdemokraterne ikke alene havde Klasseinteresser, og det var jo ogsaa rimeligt, at de gjorde deres almindelige Borgerinteresser gældende ved denne Lejlighed lige foran Valget, men i "Socialdemokraten" havde det dog fornylig staaet, at hvis Socialdemokraterne fik Flertal, vilde de vise Verden, at de kun vil tage Hensyn til de Klasser, der havde valgt dem, og sætte Skatteskruen i Gang, saa den kunde give noget. Overfor saadanne Udtalelser i Partiets Hovedorgan maatte det ikke være let for de herværende Socialdemokrater at bevare deres almindelige borgerlige Følelser. I hvert Fald

kom der let nogen Modsigelse mellem Partiet i København og her.

Møller skulde i Anledning af Hr. Simonsens Udtalelse om, at det toneangivende Flertal ikke havde administreret godt, bemærke, at hverken de borgerlige eller Socialdemokraterne havde haft Flertal, og at begge Partier derfor maatte dele Ansvaret, hvis der var blevet styret daarligt. Iøvrigt troede Taleren, at der netop var blevet administreret godt og forsvarligt. Hr. Simonsen havde navnlig gjort stærke Udfald mod den indirekte Beskatning. Her over for vilde Taleren dog hævde, at Aarhus stadig havde været en af de billigste Kommuner med Gas og dog faaet Gasværket til at forrente sig. Nogle Eksempler fra andre Byer vilde bevise dette. I Roskilde var Prisen for Kogegas saaledes 20 Øre og for Lysgas 22 Øre, i Nykøbing Falster Prisen for Kogegas 20 Øre, i Nyborg for Kogegas 21 Øre og for Lysgas 28 Øre, i Aalborg henholdsvis 18 ½ Øre og 20 Øre og i Randers for Kogegas 20 Øre. Odense, Helsingør og Frederiksberg vilde Taleren ikke tage med, da de derværende Gasværker ikke var kommunale. I sidste Møde ved Behandlingen af Forslaget om Dyrtidsforanstaltninger havde Hr. Samuelsen nævnt en Del mindre Byer. Taleren skulde nu tage Eksempel af Hr. Samuelsen og nævne Priserne for Kogegas i nogle mindre Byer. I Skive var Prisen 28 Øre, i Hobro 24 Øre, i Silkeborg 22 Øre, i Grenaa 24 Øre, i Thisted 20 Øre, i Herning 22 Øre, i Ribe 24 Øre og i vore Nabokommuner Brabrand og Aaby henholdsvis 30 Øre og 25 Øre. Paa Sjælland betaltes der i en hel Række Smaabyer op til 35 Øre, medens Aarhus solgte sin Kogegas for 17 Øre pr. m³, foruden at Gasværket indirekte bragte Byens Befolkning en Indtægt ved stadig at sælge Kokes til de allerbilligste Priser som Regel billigere end noget andet Gasværk i Landet. Aarsagen hertil laa ikke i en lav Lønkonto ; thi Lønningerne her var sikkert højere end noget andet Sted, men i Forudseenhed med Køb af Raavarer navnlig Kul. Kontorchefen skulde i saa Henseende have den Ros, der tilkom ham, men Udvalget havde heller ikke ganske manglet Forretningssans. Uagtet der i de sidste Aar var arbejdet under meget vanskelige Forhold, var Budgetterne dog blevet overholdt. For næste Aar var der budgetteret et Overskud af 141250 Kr., men naar man regnede med, at der i Gasværket var anbragt 2123209 Kr., og at der var 5-600000 Kr. sat i Driftskapital, som ganske vist forrentes, men for hvilken Risikoen dog var til Stede, saa kunde man dog ikke med Rette tale om indirekte Beskatning. De, der talte herom eller mente det, havde næppe tilstrækkelig Forstaaelse af, hvad der var indirekte Beskatning og hvad ikke. Overfor Taleren om daarligt Styre turde Taleren derfor hævde, at Gasværket næppe kunde have været administreret bedre, selv om der t. Eks. havde været 2 eller 3 Socialdemokrater i Udvalget. Ikke engang Hr.

Simonsen vilde vel paastaa det, saa der var ikke megen Værdi i hans Tale om et daarligt Kommunestvre. I denne Forbindelse vilde Taleren gerne nævne, at hvis de nuværende Kul- og Fragtpriser blev opretholdt, maatte Gaspriserne forhøjes, hvis Budgettet skulde holdes, men Taleren skulde nok afholde sig fra i Dag at tale om, hvad Kul- og Fragtprisen vilde blive om et halvt Aars Tid. Elektricitetsværket var for en Dels Vedkommende ikke af helt ny Dato og ikke ganske af I. Klasse. Det kunde i hvert Fald ikke være det nuværende Udvalgs Skyld, men ogsaa med Hensyn til Elektricitetsværket havde Administrationen været præget af Forudseenhed. En ny Dieselmotor var omtrent opstillet og færdig til Brug, og den var købt over 100000 Kr. billigere, end den kunde købes i Dag. En anden Dieselmotor var købt og kunde ventes afsendt ret snart, og paa den havde man en lignende Fortjeneste. Til begge Motorer hørte Dynamoer, som ogsaa var købt langt under den Pris, de kunde købes for nu. Taleren regnede ikke for højt, naar han mente, at disse to Motorer med Dynamoer var købt mindst en kvart Million Kroner under den Pris, de kunde have været købt for det sidste Aar. Naar de nye Motorer om 4-6 Maaneder var færdige, raadede Elektricitetsværket over 2800 H K. af Dieselmotorer foruden 2000 H K. i Dampturbinen, og det kunde da siges, at Elektricitetsværket var paa Højde med, hvad der kunde forlanges. Det store Højspændingsanlæg nærmede sig nu sin Fuldførelse, idet der praktisk talt kun manglede Tavleanlæget, og naar det var færdigt, vilde Aarhus Elektricitetsværk kunne sende Strøm ud over store Dele af Byens Opland og derved knytte det nærmere til Byen. Havde Byraadet i sin Tid været noget mere forudseende, havde man sikkert i Dag været Leverandør af baade Gas og Elektricitet til Omegnens Byer, f. Eks. Kongsvang, Viby, Aaby og Brabrand, hvilket vilde have været en Fordel for baade Aarhus og disse Byer, idet de mindre Værker paa Grund af de forholdsvis altfor store Adminstrationsudgifter ikke kunde klare sig i Konkurrencen med de store Værker. Heller ikke hvad Elektricitetsværket angik var der Tale om nogen indirekte Beskatning. Elektricitetsværket var bogført til 1641577 Kr. og brugte en Driftskapital paa ca. 200000 Kr., saa det budgetterede Overskud paa 115320 Kr. var ret beskedent. Udvalget havde været enigt om de forskellige Foranstaltninger, der var iværksat, og Byraadet havde bevilget de nødvendige Beløb, men næppe nogen troede, at Administrationen kunde have været bedre, selv om Udvalget havde været sammensat paa anden Maade partimæssigt set. Med Hensyn til Lønudvalget, hvor de borgerlige Partier ogsaa havde haft Flertal, var der i Aar sket ret store Ting. Der var blevet givet et nyt Lønregulativ, og ikke mindst de Funktionærer, der havde de smaa Indtægter, havde faaet betydelig Forhøjelse. Der var endvidere blevet afsluttet ny Overenskomst med de

timelønnede Haandværkere og Arbejdere, og ogsaa her var der med Enighed i Udvalget blevet givet ret betydelige Forhøjelser. Paa dette Punkt troede Taleren dog at turde sige, at hvis Udvalget havde haft et socialdemokratisk Flertal, vilde det have været vanskeligere at opnaa en lignende Overenskomst, fordi Repræsentanterne for den socialdemokratiske Gruppe maaske forud havde givet Løfter, det vilde være vanskeligt at indfri. Man havde set det, da 8 Timers Dagen blev indført. 8 Timers Dagen var et saadant gammelt Løfte, men næppe alle Arbejdere var ligeglade ved dens Indførelse; thi naar saa at sige alle andre Arbejdere havde 9-10 Timers Arbejdsdag, skulde der en god Timeløn til for at bringe Daglønnen op paa Højde med, hvad de, der arbejdede i længere Tid, kunde tjene. Som det vilde erindres, havde der været en lille Strejke paa Belysningsvæsenet, og Udvalget havde været enig om Lønnen, men om Midlerne til at naa Maalet hurtigt havde det ikke været enigt. Det rigtige Middel til at naa et hurtigt Resultat var at antage andre Folk, naar de gamle ikke vilde gøre Tjeneste. Denne Fremgangsmaade var i hvert Fald nødvendig. Det burde imidlertid være saaledes, at Strejker paa Belysningsværker og Vandværker var umulige. - Da man nu stod ved Slutningen af Byraadsperioden, var Spørgsmaalet, om Kommunen i al Almindelighed var blevet styret daarligere eller bedre i Tidsrummet 1913-17 end i 1909-13. Her talte Tallene bedre end noget andet. Da Socialdemokraterne i 1909 kom i Flertal og saaledes overtog Ansvaret, var Skatteprocenten 9,7, men voksede i 1912 til 11,3. Det var Frugten af Socialdemokratiets Styre, thi naar undtages, at der blev vedtaget et større Laan, skete der ellers intet af Betydning. I 1913 holdt Vælgerne Dom, og de satte et lige stort Antal af Borgergruppen og af Socialdemokratiet ind i Byraadet, 9 af hver, og de to Grupper maatte altsaa dele Ansvaret. Efter Talerens Mening var det for Resten den bedste Ordning, at hvert Parti havde lige mange Medlemmer, idet der saa gensidig maatte tages Hensyn til hinandens Ønsker, og derudaf kom som Regel de bedste Resultater. Skatteprocenten var siden gaaet ned til 7,9. Hertil vilde man maaske sige, at det var de ekstraordinært store Indtægter, der havde bevirket Nedgangen, men her overfor kunde det vel nok hævdes, at de ekstraordinært store Udgifter i høj Grad vejede op med Indtægsstigningen. Trods det usædvanlig store Beløb, der næste Aar skulde udskrives mere i Skat, næsten 1 Million mere, maatte det haabes, at Skatteprocenten ikke vilde stige højere end til 9%. Taleren troede i hvert Fald ikke, den gik derover. Det skulde imidlertid slaas fast, at trods det, at der i Perioden 1913-17 var blevet gennemført ikke saa ganske lidt, der havde kostet Penge, var Skatteprocenten dalet ca. 2 %, medens den i den foregaaende Periode var steget med henimod 1 ½ %. Deraf kunde der drages

Sammenligning mellem Kommunestyret i de to Perioder, og Skatteyderne vilde vel nok bedst forstaa at bedømme den Ting. Da Lønforholdene med Kommunens Arbejdere og Haandværkere i 1911 blev ordnede, havde Taleren forudsagt, at hvis Flertallets, altsaa Socialdemokraternes, Forslag blev vedtaget, vilde det absolutte Flertal forsvinde ved næste Byraadvalg, og det var sket. Det var nu Talerens Overbevisning, at saafremt Socialdemokratiet kom i absolut Flertal ved det forestaaende Valg, vilde Skatteprocenten i de næste 4 Aar stige til over 12 %. Socialdemokraterne vilde nemlig ikke kunne modstaa det Pres, der vilde blive lagt paa dem af deres Parti. Der var en Mængde uindløste Veksler at indfri, naar Betalingsdygtigheden kom til Stede. Man søgte jo ligefrem at indprente Folk, at man roligt kunde gaa til Hjælpekassen, men paa den Maade borttog man fuldstændig Ansvar for at skulle hjælpe sig selv. Før havde det været en Æressag at undgaa offentlig Understøttelse, men saaledes vardet knap nok mere, hvilket Taleren troede at kunne give et Bevis for. En Del Arbejdere fra en herværende stor Fabrik havde henvendt sig til Hjælpekassen om Hjælp, uagtet deres gennemsnitlige Ugefortjeneste i Tiden fra 4. Januar til 8. Februar, altsaa i 5 Uger, havde været 36 Kr. 80 Øre, 34 Kr. 60 Øre, 36 Kr., 34 Kr. 25 Øre, 35 Kr. 20 Øre, 36 Kr. 43 Øre, 35 Kr. 60 Øre, 39 Kr. 75 Øre og 32 Kr. 45 Øre.

Den sidstnævnte havde ingen Børn, og den Arbejder, der havde tjent 34 Kr. 25 Øre havde kun 1 Barn. Heldigvis havde Hjælpekassens Bestyrelse været saa forstaaende, at disse Folk ingen Understøttelse fik, men Forholdet vilde da ogsaa være det, at hvis Folk med saadanne Indtægter skulde have offentlig Understøttelse, skulde mere end Halvdelen af Byens Befolkning have det. Det var forstaaeligt, at Folk med ret gode Indtægter søgte Understøttelse, naar Villigheden til at yde Understøttelse stadig blev fremhævet, men man svækkede Ansvars- og Æresfølelsen hos Folk og stillede de Mennesker, som skulde bestyre Hjælpekasserne og de andre Understøttelseskasser, paa rene Uriasposter. Det var smukt at sige, at Sagen skulde afgøres med Stemmesedlen, men i mange Tilfælde havde man hentet Pengene i Hjælpekassen eller andre Kasser for at betale sin Skat, og saadanne Folk kunde ikke være interesseret i at spare, særlig naar det baade i Skrift og Tale blev anført, at det intet gjorde, da det var de velhavende, der skulde betale. Det sagde sig selv, at det Parti, der vilde byde mest, altid vilde kunne regne med en Del af disse Stemmer, men derfor blev en Kommunalpolitik, der gik ud paa at overbyde hinanden, ikke sund i det lange Løb. Man risikerede let, at der gik Svind i Velhavernes Antal, at de fandt andre Byer, der passede dem bedre. Det skulde man tænke over i Tide. Det var vanskeligt at sige, hvad Fremtiden vilde bringe. Indtil nu havde man haft opadgaaende Konjunkturer,

og naar Indtægterne i 1916 var betydelig større end i 1915, var Grunden ikke mindst Konjunkturerne, idet der var indvundet ret store Beløb paa de forskellige Lagre. Men de gode Konjunkturer var ved at ebbe ud, det saa ikke mere saa lyst ud. Der var allerede stor Mangel paa Raavarer, og Forholdene vilde sikkert blive værre endnu. Den Nødstilstand, der saa ofte var talt om, kunde desværre hurtigt komme, og man vilde nok faa at se, at 1916 var et Rekordaar, hvad Indtægterne angik. Det gjaldt om at sætte Tæring efter Næring, og det var det, der ikke skete med et altfor ensidigt Byraadsflertal. Sluttelig bemærkede Taleren, at han nødigt vilde gaa med til at yde Teknisk Skole saa meget, som Hr. Simonsen havde talt om, og at selv om den kommunale Badeanstalt kunde være bedre, var man dog i Øjeblikket nødt til at bruge den, som den var, og være glad til, om man kunde holde den i Drift.

Carl Laursen vilde takke Budgetudvalget, fordi det havde optaget Fattigudvalgets Forslag ubeskaaret paa Budgetforslaget, og ligeledes vilde han takke for Bevillingen til Ordning af Fattiggaardens Kloak- og Vandforhold og til Installation af W. C. og elektrisk Lys. De paagældende Foranstaltninger var i høj Grad paakrævede, da Forholdene nu var meget slette, og der kunde ikke tales om, at Pengene vilde være spildte, da en ny Fattiggaard næppe vilde komme til at se Dagens Lys de første Aar. Det var meget rigtigt, at man trængte haardt til en Tvangsarbejdsanstalt, saa Taleren skulde hilse den med Glæde, naar den kom, ligesom han ogsaa vilde henstille til det ny Byraad at tage fat paa Løsningen af denne Opgave snarest muligt Taleren savnede et Beløb paa Budgettet til et nyt Optagelseshjem. De 100000 Kr., som man havde talt om i den Forbindelse, vilde ikke slaa til. Udvalget havde været enigt om, at Optagelseshjemmet skulde rumme mindst 100 Børn, og det havde anmodet Arkitekten om at udarbejde Forslag herefter, men Arkitekten havde nu opgivet, at Hjemmet vilde komme til at koste ca. 400000 Kr. Denne Sum var Udvalget noget betænkelig ved, selv om det jo var dyrt at bygge for Tiden; thi hvis man regnede med en Udgift af 400000 Kr., og at Hjemmet kunde rumme 100 Børn, vilde det altsaa blive 200 Kr. i aarlig Husleje for hvert Barn, og det vilde dog vist være vel meget. Udvalget havde derfor overvejet at gaa andre Veje, og navnlig havde det tænkt paa at erhverve en Beboelsesejendom til midlertidig Brug, saaledes at Optagelseshjemmet kunde udskydes. I nær Fremtid vilde Udvalget komme med Forslag i saa Henseende om Køb af en velbeliggende Ejendom, som kunde rumme en 70-80 Børn, og som med en Købesum af 85000 Kr. og Forandringer for en 15000 Kr. vilde komme til at staa Kommunen i ca. 100000 Kr.

Jakob Jensen udtalte, at den veneriske Syge næsten var ved at blive en værre Plage end Tuberkulosen. Det kunde derfor ikke siges for stærkt, at Menneskenes Børn maatte vare sig imod den, og Skolen maatte ind paa mere Undervisning i hygiejniske Forhold overfor de større Børn, saaledes at de kunde lære at vare sig for visse Sygdomme. Lige i disse Aar sparede Kommunen en Del Penge som Følge af Accidens afløsningen, men ellers var den ny Overenskomst dog mest til Fordel for de accidensberettigede. En ligelig Fordeling af Kirkeligningen vilde selvfølgelig være det eneste rigtige. Det havde forbavset Taleren, at netop Hr. N. Joh. Laursen havde givet sig til at filosofere over Teori og Praxis, eftersom Hr. N. Joh. Laursen jo selv havde slaaet saa mange Kuldbøtter. Snart havde Hr. N. Joh. Laursen været Riffelmand og snart Højremand, og det havde gaaet udmærket for ham vistnok ogsaa i økonomisk Henseende.

Formanden ringede.

Jakob Jensen udtalte videre, at Hr. Møller ved Omtalen af Gasværkets udmærkede Stilling imod Sædvane havde glemt at give det direkte Kulindkøb Æren for, at Værket klarede sig saa godt. Hr. Møller havde endvidere sagt, at den borgerlige Gruppe havde styret godt, men Forholdet var jo dog, at den enkelte Gruppe ikke havde Æren for alt, hvad der var sket. Taleren mente i hvert Fald at have haft god Indflydelse i de Udvalg, han havde Sæde i, og saaledes var det vel ogsaa med hans Partifæller i de andre Udvalg. Hr. Møller kunde derfor ikke med Rette lægge al Herligheden over paa den borgerlige Gruppe. Med Hensyn til det direkte Kulindkøb havde det iøvrigt været Formanden og Taleren, der havde købt den første Ladning, og derved var Belysningsvæsenet kommet ind paa selv at købe sine Kul. Maaske skulde Byraadet have været mere forudseende med Hensyn til Salg af Gas til de omliggende Kommuner f. Eks. til Aaby, men Spørgsmaalet om Gassalg til denne Kommune var jo netop fremme til Afgørelse lige efter at Hr. Møller havde været med til at slaa Købet af en Del af Aabyjorden i Stykker. Hr. Møllers Omtale af Hjælpekassen godtgjorde tilfulde, at Socialdemokraterne, som jo havde Flertal i Hjælpekassens Bestyrelse, udmærket forstod at holde igen paa rette Sted. Iøvrigt var der Folk af den Slags, som Hr. Møller havde nævnt, i alle Samfundslag. Hr. Møller havde givet den borgerlige Gruppe Æren for, at Skatteprocenten var gaaet ned, men det virkelige Forhold var jo dog, at Byraadet ikke var Herre over Skatteprocenten, men at den væsentligt afhang af Borgernes Indtægter. Den virkelige Bedømmelse af Kommunestyret kunde man derfor kun foretage ved at se paa Udgifterne og paa, hvorledes Kommunens Aktiver blev holdt vedlige. Her maatte det da bemærkes, at Udgifterne var steget med store Summer, og

enhver vilde da kunne indse, at Skatteprocenten vilde have gaaet meget højt op, hvis Indtægterne ikke var steget med Udgifterne. Barakkebyggeriet havde kostet Kommunen mange Penge, og Aarsagen til, at man havde maattet bygge Barakker, havde været den Ordning af Banegaardsforholdene, som Højre og Hr. N. Joh. Laursen havde faaet gennemført. Hidtil havde Barakkebyggeriet kostet 160000 Kr., og mere vilde vel komme. Disse Udgifter maatte Højre derfor tage Ansvaret for. Taleren fandt, at Skovudvalget havde været lidt kneben med at bygge Høfder og holde de alt byggede fra Varna og ud imod Ørnereden vedlige. Der var nu sket et stort Skred derude, saa Taleren vilde henstille til Skovudvalget baade at se lidt bedre efter Høfderne og at plante en Snes Alen indenfor Bakkekammen, saaledes at der stadig kunde være Skov langs Kanten. Ligeledes vilde Taleren henstille til Skovudvalget at holde Skøjtebanerne bedre i Orden. De burde fejles en Gang eller to om Dagen og i Frostvejr overrisles med Vand hver Aften. Skøjtesporten var saa sund, at der burde gøres noget, for at Folk kunde drive den. Endvidere henstillede Taleren ti! Skovudvalget at vende tilbage til Spørgsmaalet om Anlæg af en Kælkebakke mellem Varna og Thors Mølle. Allerede for en Del Aar siden var der blevet projekteret en Kælkebakke paa dette Sted, men Planen var ikke blevet udført endnu. Endelig vilde Taleren henstille til samme Udvalg at genoptage Tanken om Opførelse af et Badeetablissement Syd for Silistria. Overfor Budgetudvalget vilde Taleren henstille, at de opførte 50000 Kr. paa Belysningsvæsenets Budget som Indtægt ved Salg af Elektricitet til Aarhus-Randers-Kaløvigegnens Elektricitetsforsyning blev slettet, eftersom Anlægget jo næppe vilde komme i Drift i Sommer. Ligeledes burde Indtægten ved Afgifter for Beværtningssteders senere Lukketid slettes. Man var nu kommet ind paa en tidligere Lukketid, og forhaabentlig blev man ved den. Ogsaa den budgetterede Indtægt fra Sporvejsselskabet burde slettes, idet der næppe vilde blive nogen Indtægt for Kommunen fra den Kant, efter at Kørselen var blevet indskrænket. Taleren var glad ved, at Fattigvæsenet vilde faa sine Kloakforhold ordnet og faa indlagt W, C. og elektrisk Lys, ligesom han ogsaa var glad ved Installationen af elektrisk Lys og Indretningen af Naturkundskabsklasser i nogle af Skolerne, men han havde hellere set, at Udgiften blev affholdt affholdt paa det aarlige Budget, saaledes som Skoleudvalget havde foreslaaet. Det var beklageligt, at Budgetudvalget ikke havde fundet Anledning til at foreslaa Tilskudet til Teknisk Skole forhøjet til 16000 Kr, saaledes som Skolen søgte om. Skolen kunde næppe komme igennem uden denne Sum. Den havde vist endnu ikke betalt sit Brændsel fra forrige Aar og skyldte for det, den havde faaet i Aar. Skolen var blevet styret saaledes, at

den stadig havde maattet forøge sin Gæld, men saaledes kunde det ikke blive ved. Talerens Parti havde i sin Tid foreslaaet, at det offentlige overtog Skolen, men denne Ordning var ikke blevet naaet, dog var man kommet saa vidt, at Kommunen blev nødt til at dække Skolens Underskud, Budgetudvalget vilde gøre klogt i at stille Ændringsforslag om, at Tilskudet blev forhøjet til 16000 Kr. Hr. Simonsen havde talt om at indrette et Dampum i den offentlige Badeanstalt. Taleren vilde imidlertid hellere henstille til vedkommende Udvalg i den nærmeste Fremtid at komme med Forslag om en helt ny Badeanstalt, saaledes at Opførelsen kunde begynde, naar de økonomiske Forhold tillod det. Det var Synd og Skam, som Byraadet behandlede Brolægningsvæsenet. Brolægningsudvalget havde hvert Aar stillet sine Krav, men Budgetudvalget havde lige saa ofte beklippet Kravene i en saadan Grad, at man en skøn Dag blev nødt til at forøge Brolægningsvæsenets Budget til det dobbelte. Ombrolægningen af Vestergade blev nu afbrudt, og den sidste Del af Klostergade var i en saa sørgelig Forfatning, at den allerede for et Par Aar siden burde have været anlagt. Fiskergade, Aagade og Mindegade var ikke til at færdes i. Mindegade blev nu gjort i Stand, men de andre Gader var i en rædsom Tilstand. Det var utroligt, hvad man bød Beboerne i disse Gader, navnlig Fiskergade. Der blev ogsaa sparet vel meget paa Makadamiseringen af Vejene, hvilket ikke betalte sig. Idet hele taget var Brolægnings- og Vejevæsenet i en saadan Tilstand, at det vilde være rigtigt, at man fik en anden Opfattelse af det, end man havde haft de senere Aar. Taleren var blevet meget forbavset over Hr. Mikael Johansens Tale om Skolevæsenet, idet Hr. Johansen dog som Skolekommissionsmedlem maatte vide, at Loven kun tillod 36 Elever i hver Klasse. Dette Tal var man endda over i adskillige Klasser, og Gennemsnitstallet var, saa vidt Taleren erindrede, oppe paa 33, uagtet der i de lavere Klasser var 28-29 Elever, skønt der ikke gerne burde være saa mange. Desuden var Klasseværelserne ikke indrettet til at rumme flere end 36 Elever. Det var over Aar og Dag siden, at Skolekommissionen havde forlangt en ny Skole bygget, saaledes at den kunde staa færdig til Foraaret 1918. Dette var nu umuligt, da en Skoles Opførelse varede 2 Aar, og man kun var naaet til at engagere Arkitekt. I Skolen i Ny Munkegade var der 14 Klasseværelser, men til April blev der 15 Klasser, i Skolen i Christiansgade var der 16 Klasseværelser, men blev 14 maaske 15 Klasser, i Skolen i Paradisgade var Tallene 14 og 14, i Skolen i Valdemarsgade 16 og 15, i Skolen i Frederiksballe 16 og 15, i Skolen i Nørrebrogade 14 og 14, i Skolen i Ingerslevs Avenue 24 og 26, i Skolen i Finsensgade 24 og 23, i Skolen i Fjordsgade 26 og 26, i Skolen i Samsøgade 24 og 24 og endelig i Værneskolen 2 og 3. Skolerne var altsaa fyldte

isaa høj Grad, at der kun blev i bedste Fald 1 Klasseværelse ledig til det ny Skoleaars Begyndelse. Naar man saa betænkte, at der vilde gaa 2 Aar, inden den ny Skole kunde tages i Brug, og at de skolepligtige Børns Antal steg med 300 hvert Aar, var det underligt at høre et Skolekommissionsmedlem tale for at udsætte Opførelsen af en ny Skole.

Mousten hævdede at Rengøringen i Skolerne var ganske utaaelig. Retiraderne kunde staa Maaneder igennem uden at blive rengjorte og Madrasserne i Gymnastiksalene Aar igennem uden at blive bankede og rensede. Saadanne Tilstande kunde ikke blive ved. Hr. N. Joh. Laursen vidste jo ogsaa meget godt, at Skolerne i de 99 % af Kommunerne blev vasket hver Dag, her kun hver 14. Dag. Den foreslaaede Reform vilde sikkert hjælpe en Del, selv om man ikke naaede det fuldkomne. Taleren havde tidligere henstillet til Skoleudvalget og vilde nu gøre det igen at oprette en Mellem-skoleafdeling ved Skolen i Finsensgade. Man vilde derved opnaa den heldige Ordning at faa 1 Mellem-skole i den nordre Bydel, 2 i Midten og 1 i den søndre Del. Det var Skoleudvalgets Indstilling med Hensyn til Skoledirektørens Løn, der var blevet vedtaget. Det var meget beklageligt, at man maatte give 60000 Kr. ud til veneriske syge. Sygehusudvalget havde imidlertid intet med den Sag at gøre. Udgiften beroede paa Loven, der efter Lægernes Mening snarere burde hedde Loven til Fremme af venerisk Smitte end til Bekæmpelse. Muligvis kunde der paa dette Omraade gøres en Del fra Skolens Side, men næppe fra Kommunens ud over at give Oplysning om disse Forhold i Eks. i Ungdomsskolen.

Simonsen mente at have fuld Ret til at betegne de konservative som Flertal i Byraadet.

Erfaringen viste i hvert Fald, at dette Parti i alle vigtige Sager kunde gøre Regning paa et Flertal paa 10 undertiden 11 Stemmer. Men naturligvis havde Usikkerheden i saa Henseende til Tider gjort Højre mere imødekommende, end det ellers vilde have været. Taleren kunde ikke indrømme, at et Byraad sammensat af 9 Socialdemokrater, 9 sammensmeltede Højre- og Yenstremænd og 2, der gik til hvilken Side hveranden Gang, men mest til Højre, var heldigt, idet det til Ulykke for Styret forfuskede Ansvar. Det bedste vilde være et absolut Flertal, som Ansvar kunde lægges paa. Hr. Mikael Johansen havde ønsket at vide, om de konservative nogensinde havde modsat sig Bevillinger til humane Formaal. Derpaa kunde der imidlertid nævnes mange Eksempler. Taleren skulde saaledes blot nævne, at de konservative havde nægtet at forhøje Tilskudet til Hjælpekassen, uagtet dennes samlede Bestyrelse ansøgte derom. Under næste Punkt paa Dagsordenen vilde man komme til at behandle Dyrtdidsforslaget, og man vilde saa faa Lejlighed til at se, hvor

langt de konservatives Humanitet gik. Det kunde da heller ikke siges at være humant at forhøje Sygehustaksterne. Hvis Hr. Mikael Johansen vilde arbejde for, at der skulde være et halvt Hundrede Børn i Klasserne, vilde Taleren henstille til ham at begynde med Marselisborg Skole, hvor der var Klasser, som man vist ansaa det for uheldigt havde mere end 15 Elever. Hr. Mikael Johansen havde ikke villet indrømme, at Højre havde ødslet, men Forhalingen af Udvidelsen af Kommunehospitalet havde dog bevirket en Merudgift paa en kvart Million. Dette kunde nok kaldes Ødselhed med Kommunens Midler. Taleren vilde gøre Hr. N. Joh. Laursen opmærksom paa, at ingen havde været Modstander af Accidens afløsningen. Det man fra Talerens Partis Side var imod, var at de konservative vilde paalægge Kommunen en Udgift paa ca. 15000 Kr. aarlig til Præster i andre Kommuner i Landet. En saadan Ordning var ogsaa Ødselhed. Det var uforstaaeligt, at Hr. N. Joh. Laursen vilde tale om et socialdemokratisk Flertal i Københavns Borgerrepræsentation, eftersom Hr. Laursen jo meget godt vidste, at Socialdemokraterne ikke var i Flertal der. Hr. N. Joh. Laursens Citat af "Socialdemokraten" var ikke korrekt; thi dels var Udtalelsen om Skatteskruen, der skulde sættes i Gang, noget Hr. Laursen selv havde sat til, og dels var den Del af Citatet, som var rigtig, revet ud af sin Sammenhæng, hvoraf det fremgik, at det kun var med Henblik paa Dyrtdidsforanstaltningerne, at de paagældende Linier var skrevet. Taleren kunde forstaa, at Hr. N. Joh. Laursen som Folketingsmand kunde citere paa den Maade, men Hr. Laursen var jo ogsaa Præst ved Domkirken.

Formanden ringede.

Simonsen kunde ikke forstaa, at Hr. Møller vilde fremhæve, at Gassen var billig, naar den dog ifølge Hr. Møllers egne Tal til stor Skade for Smaafolk var gjort til et Skatteobjekt, for at Skatteprocenten kunde blive aflastet. Hr. Møller behøvede ikke at være bange for, at Socialdemokraterne skulde give Forhaandsløfter, som ikke kunde indfries. Der var Krav, som maatte gennemføres, og som Højre ogsaa blev nødt til at gaa med til, f. Eks. 8 Timers Arbejdsdagen. Der var ikke meget ved at fremdrage, at en Del Folk med nogenlunde Indtægter havde henvendt sig til Hjælpekassen, naar de ingen Hjælp havde faaet. Men iøvrigt var det slet ikke saa urimeligt, om en Arbejder med en 35 Kr. i Ugeløn og en stor Børneflokk og Sygdom anmodede Hjælpekassen om Hjælp.

Christensen henstillede til Budgetudvalget at stille Ændringsforslag om at forhøje Bevillingen til Teknisk Skole til 16000 Kr. Dersom Skolen ikke fik dette Beløb, maatte den i

en nær Fremtid indskrænke sig mere end forsvarligt. Det skulde indrømmes, at den kommunale Badeanstalt ikke var tidssvarende, men det vilde dog vist være haabløst at søge at udvide den med et Damplokale. Skulde man have et saadant, maatte det indrettes uafhængig af Badeanstalten, men til en saadan Foranstaltning var Tiden næppe egnet. Den indirekte Beskatning gennem Gas- og Elektricitetssalget var i nogen Grad blevet udvisket i disse Tider, hvor man levede under saa uvisse Forhold, at det næsten var umuligt at skelne mellem forsvarlig Forrentning og indirekte Beskatning, men at der var indirekte Beskatning paa dette Omraade fremgik dog tydeligt deraf, at Flertallet i 1914 havde vedtaget, at Belysningsvæsenet skulde give et saadant Overskud, at det paa det nærmeste svarede til 1 % i direkte Skat, og at dette Overskud stadig blev opretholdt. Det var ganske naturligt, at Gasprisen var højere ved de mindre Værker, da disse jo havde større Vanskeligheder ved at skaffe sig Kul. Hr. N. Joh. Laursen havde anført København som Eksempel paa indirekte Beskatning ved Gassalg, men Forholdet havde dog været, at medens man her i Byen havde taget 16-19 Øre for Gas, havde København leveret for 12 Øre, hvilket vel hængte sammen med, at København havde kunnet gøre fordelagtige Kulindkøb. Formanden og Hr. Jakob Jensen havde ganske vist nok engang købt en Kulladning, men det var Socialdemokratiet, der rejste og trods Højres Modstand gennemførte Ordningen med direkte Indkøb i England af Kul, og denne Ordning var det, man kunde takke for de forholdsvis lave Gaspriser. Det var ikke det daværende Belysningsudvalgs Flertals Skyld, at Gassalget til Viby og Aaby ikke var blevet til noget. Hr. Møller mente, at et socialdemokratisk Flertal vilde have været vanskeligt stillet i Striden med Belysningsvæsenets Arbejdere, men det virkelige Forhold var, at et saadant Flertal vilde have brugt andre Midler til at faa Striden bilagt, nemlig Forhandling. Højre havde i sin Tid udtalt, at Lønoverenskomsten af 1909, hvorved der indførtes 8 Timers Arbejdsdag og en Ugeløn af 27 Kr., var meningsløs, men i Aar havde Højre afkræftet sine Ord ved at indgaa den ny Overenskomst. Hr. Møller var sikker paa, at Skatten vilde stige, hvis Socialdemokraterne fik Flertal ved Valget, og deri havde Hr. Møller Ret, thi Skatten vilde stige, hvem der end fik Flertal, fordi Indtægterne efter Krigen vilde gaa ned. I den Henseende var det altsaa ligegyldigt, hvem der fik Flertal. Spørgsmaalet blev kun, hvor Byrderne skulde lægges, altsaa om Pengene skulde tages ind ved direkte eller ved indirekte Beskatning. Dersom Højre fik Flertal, maatte Befolkningen regne med indirekte Skatter, men hvis Socialdemokraterne fik det, med direkte Skatter. Deri laa Forskellen. Det vilde være ret ligegyldigt, om man strøg den budgetterede Indtægt af 50000 Kr. for Strøm til

Kaløvigsselskabet eller ej, idet der, hvis Posten blev slettet, maatte ske en tilsvarende Nedsættelse i Produktionsudgifterne. Naar Byraadets Flertal havde indrømmet, at der var saa stor Trang, at det var nødvendigt at give Dyrtdstillæg til Folk med 3000 Kr. i Indtægt, faldt Kritikken over, at Folk med 35 Kr. om Ugen søgte Hjælp hos Hjælpekassen, ganske til Jorden.

Kjeld Sørensen erindrede om, at Fattigudvalget allerede for 4 Aar siden havde fremsat Plan til en Arbejdsanstalt. Udvalget havde meget ønsket at faa Planen gennemført, saa det havde ikke Skylden for, at det ikke var blevet til noget endnu. Den egentlige Grund til Udsættelsen baade af Arbejdsanstalten og Optagelseshjemmet laa vel sagtens i, at Fodfolkskasernen var blevet solgt, og det maatte hele Byraadet bære Ansvar for. Det Optagelseshjem, man havde for 4 Aar siden, var langt fra godt, og man fik saa indrettet et udmærket Optagelseshjem paa Kasernen, men det maatte naturligvis nedlægges, da Kasernen blev solgt. Det nuværende Optagelseshjem var ret uheldigt, og Arkitekten havde forelagt Udvalget Planer til et nyt, som efter hans Udtalelser vilde koste 3-400000 Kr., og som var til 150 Børn. Hvorfra Hr. Mikael Johansen vidste, at Udgiften vilde blive 500000 Kr., kendte Taleren ikke. Udvalget havde imidlertid ment, at Børneantallet maaske nok kunde sættes noget ned, og at der ogsaa kunde knibes noget paa andre Omraader, saaledes at Opførelsessummen kunde blive mindre. Taleren var ikke begejstret for at indrette Optagelseshjem i en Privatbygning og saa helst, at man opførte en særlig Bygning dertil, men han skulde indrømme, at der kunde komme saadanne Vanskeligheder, at man blev nødt til at købe den paagældende Ejendom. Da det var en Nødvendighed at faa Kloakforholdene ordnet paa Fattiggaarden, fordi den nuværende Tilstand var ganske uforlig, var Taleren gaaet med til at afholde Udgiften af Laan, hvad han ellers ikke vilde have gjort. De paagældende Forhold maatte ordnes, og saa var det mere underordnet, hvor Pengene skulde tages fra. Taleren vilde anbefale Plejeforeningens Andragende. Foreningen havde 300 Plejebørn, og Sygekassen havde stillet sig meget imødekommende, men Foreningen mente ikke at kunne betale de 1800 Kr. i Kontingent. Dersom Byraadet tilskød de 1000 Kr., vilde Sygekassen antagelig give de 800 Kr. Det var rigtigt, at Folk med ret god Fortjeneste kom til Hjælpekassen og Fattigvæsenet om Hjælp, men det var ogsaa rigtigt, at man begge Steder var enig i at forhindre Misbrug, saa vidt det lod sig gøre. Det var udmærket forstaaeligt, om en af de Arbejdere, Hr. Møller havde omtalt, havde søgt til Hjælpekassen, hvis Børneflokken var stor, og der vilde intet være at sige til, om Hjælpen var blevet bevilget. Taleren vilde anbefale, at Stadsgartneren kom i en højere

Lønklasse. Da han var Havearkitekt, vilde det passe godt at sætte ham en Klasse over Bestyreren af Begravelseskantoret og Overgraveren.

Møller fandt det vanskeligt at forandre Skoledirektørens Anciennitet, som Hr. N. Joh. Laursen jo iøvrigt selv havde stemt for i Byraadet. Taleren havde ikke ladet det ene Parti være ene om Æren for det gode Kommunistyre i de sidste 4 Aar, men havde tværtimod udtrykkeligt fremhævet, at det var Samarbejdet i Udvalgene, der havde bevirket det gode Resultat. Spørgsmaalet om Købet af Aabyjorderne havde intet haft med Spørgsmaalet om Salg af Gas og Elektricitet at gøre. Fordi Skatteindtægten gik ned, behøvede Skatteprocenten ikke at gaa op, da man jo meget vel kunde sætte Tæring efter Næring. Det vilde være rigtigst at lade den budgetterede Indtægt for Salg af Strøm til Kaløvigegnen blive staaende, og antagelig kom Leveringen ogsaa i Gang i Sommer. Taleren vilde ikke haabe, at man vilde holde fast ved, at Restaurationerne skulde lukke Kl. 11.

Dersom Aarhus skulde være en Storstad, og hvis man ønskede at drage Turister hertil, kunde det ikke nytte med saa tidlig en Lukketid. Indtægten fra Sporvejsselskabet var ikke ansat for højt, og det havde intet med den nuværende indskrænkede Kørsel at gøre. Taleren kunde stadig ikke indrømme, at et absolut Flertal administrerede bedst. Forslaget om Dyrtdsforanstaltningerne var stillet ud fra Klassehensyn. Der taltes aldrig om, hvor Pengene skulde komme fra, og man kunde stramme Vilkaarene for de velstillede saa stærkt, at de bedre stillede blev kede af at bo her. Ingen af de Familier, Taleren havde omtalt søgte Hjælp hos Hjelpekassen, havde mere end 4 Børn. Taleren kunde ikke indse, at der blev drevet indirekte Beskatning ved Gassalget, naar man tog de Kapitaler, der var anbragt i Værket i Betragtning.

N. Joh. Laursen bemærkede, at alle Sammenligninger med tidligere Aar glippede, fordi Forholdene nu var ganske ekstraordinære. Derimod kunde man sige, at der vilde komme et Tidspunkt, hvor man maatte indrette sig paa dagligdags Forhold, og det vilde blive en vanskelig Overgang, efter at man nu havde vænnet sig til at regne med de store Indtægter og de store Understøttelser. Den Opgave stod man sig bedst ved at hjælpes ad at løse. Det vilde være rigtigt at indrette en Tvangsarbejdsanstalt, hvor end Skylden var for, at den ikke var blevet til noget endnu. Befolkningen kunde sikkert gøre meget for at forhindre veneriske Sygdommes Udbredelse, og navnlig havde Lægeforeningen en smuk Opgave paa dette Omraade ved at lade afholde offentlige Møder, hvor Kvinder for sig og Mænd for sig kunde blive oplyst om disse Forhold. Ved at anvende de bedste Kræfter og med

fornøden Takt vilde der sikkert kunne opnaas en Del. Taleren skulde gerne indrømme, at han ikke havde ganske samme Mening paa alle Omraader, som han havde haft før, og det havde Hr. Jakob Jensen forhaabentlig heller ikke, for ellers vilde de jo have været uden Udvikling. Taleren kunde ikke indrømme, at han havde haft synderligt med Banegaardsforholdenes Ordning at gøre; han havde end ikke været Medlem af noget af de paagældende Rigsdagsudvalg, hvad derimod de Herrer Samuelson, Stilling og Harald Jensen havde været. Der var Bolignød i alle Byer, væsentlig paa Grund af ekstraordinær Indvandring fra Landet, men det Forhold kunde snart vende sig igen, idet der var al Sandsynlig for, at man stod foran en stor Arbejdsløshedsperiode paa Grund af Kulnøden. Til Hr. Simonsen, som syntes at mene, at ingen havde Ansaret, eftersom Stillingen i Byraadet var, vilde Taleren dog sige, at han bildte sig ind, at man stemte efter sin personlige Overbevisning, Taleren følte i hvert Fald sit Ansvar, hvad han ogsaa antog Hr. Simonsen og hans Venner gjorde. Det var rigtigt, at Børneantallet i enkelte Klasser var oppe paa 37-38-39, men i al Almindelighed overskred Tallet ikke 36, saaledes som Loven bød, og i adskillige Klasser, navnlig de højere, var man nede paa 30-31, ja paa 28-29. Det var muligt, at der i Marselisborg Skole var Klasser med kun 15 Elever, men det maatte ogsaa erindres, at Elevtallet i den Skole ahang af, hvor mange Børn der meldte sig. Hr. Simonsens Gengivelse af det af Taleren anførte Citat fra "Socialdemokraten" bekræftede fuldstændig, hvad Taleren havde sagt laa i Citatet, nemlig at Dyrtiden skulde bruges til at give Skatteskruen en Drejning. Kokespriserne i København og her stod i et ikke ringe Misforhold til hinanden.

Jakob Jensen skulde i Anledning af Hr. N. Joh. Laursens Bemærkning Om at skifte Standpunkt sige, at Taleren engang i en Riffelforening havde ladet sig lede af Hr. N. Joh. Laursen, men saa løb Kassereren sin Vej med Pengene, og saa meldte Taleren sig fra. Der var ingen Klasser med kun 28-29 Elever, naar man undtog de laveste Klasser, Mellemkoleklasserne og enkelte Klasser om Efteraaret efter Konfirmandudskrivningen. Hvis Hr. Møller vilde se efter i Byraadets Forhandlinger, vilde han finde, at Aabyhøj var den første Landkommune, Byraadet havde forhandlet med om Levering af Gas. Fordi en By lukkede Restaurationerne tidligere om Aftenen, blev den ingen Ravnekrog. I Byen Basel, der dog ikke var nogen Ravnekrog, var Beværtningerne i mange Aar blevet lukket Kl. 10. Ingen vidste, hvem der fik Flertal i Byraadet ved Valget, men hvem det end blev, fik man ingen morsom Tid at gaa i Møde. Forhaabentlig vilde de, der fik Sæde i Byraadet, forstaa at arbejde sammen, for det vilde behøves.

Samuelson udtalte, at Hr. N. Joh. Laursen meget godt vidste, at Folketinget havde vedtaget et andet Banegaardsforslag end det, der nu blev udført, og at baade Hr. Stilling og Taleren havde gjort alt for at faa hele Banegaarden flyttet ned i Mølleengen. Den Kulladning, Hr. Jakob Jensen havde talt om, var Dampkul og ikke Gasværkskul. Det var Hr. Christensen og Taleren, som i sin Tid havde stillet Forslag om, at Belysningsvæsenet selv skulde indføre sine Kul.

Simonsen havde af Hr. N. Joh. Laursens sidste Omtale af Citatet fra "Socialdemokraten" forstaaet, at Hr. Laursen følte, at han havde gjort mislig Brug af Citatet første Gang.

N. Joh. Laursen bekræftede, at Hr. Jakob Jensen og Taleren i sin Tid havde staaet sammen om at købe Rifler. Taleren havde endog været Foreningens Formand, og under samme Situation vilde han være med igen. Hr. Jakob Jensen skulde blot ikke have rendt sin Vej, for det nyttede ikke altid at vadske Hænder, selv om det var en gammel Trafik. Citatet havde Taleren gengivet i fri Gengivelse, men det var afgjort, at Skatteskruen vilde blive Resultatet af det, der stod i den paagældende Artikel, hvis man fik Magt, som man havde Agt.

Formanden lovede, at Skovudvalget skulde tage Hr. Jakob Jensens Henstillinger under Overvejelse. Det kunde vist ikke lade sig gøre at overrisle Skøjtebanerne med Vand, men maaske kunde man forsøge med Oversprøjtning. I den nye Lov om Kirkernes Vedligeholdelse stod der, at Ministeren med Samtykke af Byraadet kunde bestemme, at Udgifterne kunde lignedes paa samtlige Sogne i Stedet for det enkelte.

Forslaget overgik til 2. Behandling. Ændringsforslag indkaldtes til Mandag Kl. 12.

Uddrag fra byrådsmødet den 25. oktober 1917 - side 14

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 363-1917)

Andragende fra Sygehusinspektør Baden om Lønforhøjelse.

Møller meddelte, at Udvalget foreslog at give ham 3 Aars Anciennitet mere, saa vilde han straks komme paa 2800 Kr. og fra 1/4 1918 paa 3000 Kr. Man burde nødig rykke en Mand op i en højere Lønklasse, før han havde naaet Toppen af den, han var i. Andre

Sygehusinspektører var lidt højere lønnede, men til Gengæld blev der for Baden kun fradraget 400 Kr. for Husleje, Lys og Brændsel o. s. v., medens der f. Eks. i Odense fradroges 800 Kr. for Opholdet.

Indstillingen vedtoges.

